

Menas mylėti//Meilės menas

Meilė yra veikla, o ne pasyvus išgyvenimas; tai yra "veikimas", o ne "buvimas paveiktu". Pačia bendriausia prasme aktyvus meilės charakteris gali būti apibūdintas pirmiausia kaip davimas, o ne gavimas.

Kas yra davimas? Atsakymas, atrodo, paprastas, o iš tiesų jis yra sudėtingas ir prieštaringas. Labiausiai yra paplitęs klaidingas požiūris, kad "duoti", tai reiškia kažko netekti, būti nusavintu, aukotis. Asmuo, kurio charakteris neperžengia ėmimo, išnaudojimo ar apsidraudimo orientacijos, davimą suvokia būtent taip. Vartotojiškas charakteris yra linkęs duoti, bet tik kaip avansą už gavimą, duoti be užmokesčio jam tolygu būti apgautam. Neproduktyvios orientacijos žmonės atiduodami jaučiasi skurdinami. Todėl daugelis iš jų atsisako duoti. Kai kas davimą laiko vertybe, nes tai esanti auka. Jie mano, jei duoti yra skausminga, jie /privalo duoti; davimo vertė glūdinti pačiame aukojimosi akte. Jų požiūriu, dorovinė norma - geriau duoti, negu imti - reiškia, kad verčiau kentėti, nei patirti džiaugsmą.

Produktyviam charakteriui davimas turi visiškai kitą prasmę. Davimas yra aukščiausia pajėgumo išraiška. Duodamas aš patiriu savo jėgą, sveikatą, galią. Šis padidėjusio vitališkumo ir jėgos išgyvenimas pripildo mane džiaugsmo. Davimas labiau džiugina negu gavimas ne todėl, kad tai yra netekimas, bet kad duodamas aš išreiškiu savo gyvybingumą.

Nesunkiai pastebėsime šio principo vertingumą įvairiuose reiškinuose. Paprasčiausias pavyzdys - lyties sfera. Vyro seksualinės funkcijos kulminacija atsiskleidžia davimo akte; vyras duoda savo lyties organą moteriai. Orgazmo momentu atiduoda jai savo sėklą. Jis negali neduoti, jei yra lytiškai pajėgus. Jei negali, yra impotentas. Moteris taip pat, nors esama tam tikrų sudėtingumų. Ji taip pat atsiduoda, atveria vartus į savo moteriškąjį centrą; taigi gaudama ir pati duoda. Jei ji yra bejėgė atsiduodama, jei ji gali tik gauti, yra frigidiška. Davimo būseną ji vėl išgyvena, tik jau ne kaip mylimoji, o kaip motina. Ji atiduoda save jos viduje augančiam vaikui, duoda jam savo pieną, teikia savo kūno šilumą. Neduoti būtų skausminga kančia.

Materialių daiktų sferoje davimas reiškia turtingumą. Ne tas yra turtingas, kuris turi daug, o tas, kuris daug duoda. Apsidraudėlis, kuris labai susirūpinęs tuo, kad tik ko neprarastų, psichologiškai kalbant yra vargšas, menkas žmogus, neturintis supratimo, kiek daug turi. Tas, kas gali kažką atiduoti, yra turtingas. Jis išgyvena savo reikšmingumą, nes gali padėti kitiems. Tik tas, kas yra praradęs pačius būtinausius egzistavimo pagrindus, nebegali džiaugtis materialių daiktų davimu. Bet kasdienė patirtis rodo, kad tai, ką žmonės laiko būtinu minimumu, tiek pat priklauso nuo žmogaus charakterio, kiek ir nuo jo turto. Gerai žinoma, jog vargšai yra labiau linkę duoti negu turtingieji. Be abejo, skurdas žemiau tam tikros ribos davimą daro neįmanomą, todėl jis žemina žmogų ne tik todėl, kad tiesiogiai didina kančias, bet ir dėl to, kad atima iš vargšo davimo džiaugsmą.

Bet svarbiausioji davimo sfera, aišku, yra ne materialių daiktų, o specifiškai žmogiška. Ką vienas žmogus duoda kitam? Jis atiduoda save, vertingiausia, ką turi, atiduoda savo gyvenimą. Tai nebūtinai reiškia, kad aukoja savo gyvenimą kitam. Bet tai, ką jis duoda, gyvena jame; jis duoda savo džiaugsmą, savo dėmesį,

savo supratimą, savo žinojimą, savo humorą ar savo liūdesį - visas žmogiškojo gyvybingumo išraiškas. Atiduodamas savo gyvenimą, jis praturtina kitą žmogų, sustiprina jo gyvybingumo jausmą, podraug stiprindamas ir savąjį. Ir duoda ne tam, kad gautų: davimas pats savaime yra išskirtinis džiaugsmas. Bet jis negali duoti nepažadindamas kitame asmenyje kažko, kas gimdamas apšviečia ir jį patį. Nuoširdžiai duodamas, jis neišvengiamai gauna ir pats. Abu dalijasi džiaugsmu dėl to, ką pažadino gyvenimui. Davimo akte kažkas gimsta, ir abu dalyvaujantys yra dėkingi gyvenimui, kuris gimė juose. Meilės atveju tai reikštų: meilė yra jėga, kuri gimdo meilę; impotencija yra nepajėgumas sužadinti meilę. Šią mintį yra puikiai išreiškęs Marksas: "Laikykite žmogų žmogumi, o jo santykį su pasauliu žmogišku, tokiu atveju jūs galite gauti meilę tik už meilę, pasitikėjimą už pasitikėjimą, ir t.t. Jei jūs norite gėrėtis menu, jūs turite būti meniškai išlavintas žmogus; jei jūs norite daryti poveikį kitiems žmonėms, turite būti pajėgus sujaudinti ir daryti įtaką kitiems žmonėms. Kiekvienas jūsų santykis su žmogumi ar gamta turi būti jūsų realaus, individualaus gyvenimo išraiška, atitinkanti jūsų valios objektą. Jei jūs mylite be atsako, t.y. jūsų meilė nesukelia meilės, jei jūsų pastangos parodyti savo meilę nepadaro jūsų mylimu, tai jūsų meilė yra jūsų bejėgiškumas, jūsų nelaimė. Bet ne tik meilėje davimas reiškia gavimą. Mokytojas mokosi iš savo studentų, aktorių įkvepia publika, psichoanalitiką gydo jo pacientai - su sąlyga, kad kits kitą jie laiko ne objektais, bet yra susiję vienas su kitu nuoširdžiai ir kūrybiškai. Vargu ar reikia pabrėžti, kad gebėjimas mylėti; kaip davimas, priklauso nuo asmens charakterio. Tam reikia susiformuoti produktyvią nuostatą; šios nuostatos dėka žmogus įveikia priklausomybę, narcisistinę visagalybę, norą išnaudoti kitą arba atsiriboti nuo visų, įgauna pasitikėjimo savo paties galiomis, drąsos pasikliauti savo jėgomis siekiant tikslo. Jeigu jam šių savybių trūksta (ar jos nėra pakankamai išugdytos), jis bijo duoti save - taigi mylėti.

Éricha Fromas

